Evropský parlament
2019-2024

Výbor pro rozpočtovou kontrolu

2023/2122(INI)

18.10.2023

NÁVRH ZPRÁVY

o transparentnosti a odpovědnosti nevládních organizací financovaných z rozpočtu EU
(2023/2122(INI))

Výbor pro rozpočtovou kontrolu

Zpravodaj: Markus Pieper

PR_INI

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....14

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

o transparentnosti a odpovědnosti nevládních organizací financovaných z rozpočtu EU (2023/2122(INI))

Evropský parlament,

– s ohledem na Smlouvu o Evropské unii, a zejména na články 2 a 3 a čl. 11 odst. 2 této smlouvy,

– s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, zejména na čl. 322 odst. 1a a čl. 325 odst. 4 této smlouvy,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euratom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie, mění nařízení (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014, (EU) č. 283/2014 a rozhodnutí č. 541/2014/EU a zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012[1] (dále jen „finanční nařízení“),

– s ohledem na návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 16. května 2022, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie (COM(2022)0223),

– s ohledem na zprávu svého Rozpočtového výboru a Výboru pro rozpočtovou kontrolu ze dne 4. května 2023 o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie,

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/2116 ze dne 2. prosince 2021 o financování, řízení a monitorování společné zemědělské politiky a zrušení nařízení (EU) č. 1306/2013[2],

– s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/1060 ze dne 24. června 2021 o společných ustanoveních pro Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus, Fond soudržnosti, Fond pro spravedlivou transformaci a Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový, migrační a integrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro finanční podporu správy hranic a vízové politiky[3],

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 3. prosince 2020 o evropském akčním plánu pro demokracii (COM(2020)0790),

– s ohledem na zvláštní zprávu Evropského účetního dvora (EÚD) č. 35/2018 ze dne 18. prosince 2018 nazvanou „Transparentnost prostředků EU prováděných nevládními organizacemi: je zapotřebí větší úsilí“,

[1] Úř. věst. L 193, 30.7.2018, s. 1.
[2] Úř. věst. L 435, 6.12.2021, s. 187.
[3] Úř. věst. L 231, 30.6.2021, s. 159.

– s ohledem na studii nazvanou „Financování nevládních organizací z rozpočtu EU“, kterou zveřejnilo generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie dne 25. listopadu 2010[4],

– s ohledem na studii nazvanou „Demokratická odpovědnost a rozpočtová kontrola nevládních organizací financovaných z rozpočtu EU“, kterou zveřejnilo generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie dne 24. ledna 2017[5], a na její aktualizovanou verzi ze dne 21. ledna 2019,

– s ohledem na studii nazvanou „Transparentnost a odpovědnost v souvislosti s financováním poskytovaným EU nevládním organizacím působícím v oblastech politiky v rámci území EU“ zveřejněnou generálním ředitelstvím pro vnitřní politiky Unie dne 28. září 2023[6] (dále jen „studie o transparentnosti a odpovědnosti“),

– s ohledem na své usnesení ze dne 17. února 2022 obsahující doporučení Komisi o statutu evropských přeshraničních sdružení a neziskových organizací[7],

– s ohledem na své usnesení ze dne 10. května 2023 obsahující připomínky, které jsou nedílnou součástí rozhodnutí o udělení absolutoria za plnění souhrnného rozpočtu Evropské unie na rozpočtový rok 2021, oddíl III – Komise a výkonné agentury[8],

– s ohledem na usnesení Evropského parlamentu ze dne 10. května 2023 obsahující připomínky, které jsou nedílnou součástí rozhodnutí o plnění souhrnného rozpočtu Evropské unie na rozpočtový rok 2021, oddíl I – Evropský parlament[9],

– s ohledem na své usnesení ze dne 13. července 2023 o doporučení k reformě pravidel Evropského parlamentu týkajících se transparentnosti, bezúhonnosti, odpovědnosti a boje proti korupci[10],

– s ohledem na Komisí vypracované operační pokyny pro příjemce financování EU k používání znaku EU v souvislosti s programy EU na období 2021–2027 zveřejněné v březnu 2021,

– s ohledem na stanoviska Výboru pro zahraniční věci a Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci,

– s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro rozpočtovou kontrolu (A9-0000/2023),

---

[4] Studie – „Financování nevládních organizací z rozpočtu EU“, Evropský parlament, generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie, Tematická sekce D – Rozpočtové záležitosti, 15. listopadu 2010.
[5] Studie – „Demokratická odpovědnost a rozpočtová kontrola nevládních organizací financovaných z rozpočtu EU“, Evropský parlament, generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie, Tematická sekce D – Rozpočtové záležitosti, 24. ledna 2017.
[6] Studie – „Transparentnost a odpovědnost v souvislosti s financováním poskytovaným EU nevládním organizacím působícím v oblastech politiky v rámci území EU“, Evropský parlament, generální ředitelství pro vnitřní politiky Unie, tematická sekce D – rozpočtové záležitosti, 28. září 2023.
[7] Úř. věst. C 342, 6.9.2022, s. 225.
[8] Přijaté texty, P9_TA(2023)0137.
[9] Přijaté texty, P9_TA(2023)0138.
[10] Přijaté texty, P9_TA(2023)0292.

A. vzhledem k tomu, že EU vytvořila mechanismy transparentnosti a odpovědnosti, které mají za cíl zajistit, že finanční prostředky EU přidělované nevládním organizacím budou využívány účinně, účelně a v souladu s unijními cíli, politikami a finančními pravidly, které jsou zakotvené mimo jiné ve finančním nařízení, jež stanoví, že transparentnost je jednou z hlavních rozpočtových zásad, a požaduje, aby Komise vhodným způsobem včas zpřístupnila informace o finančních prostředcích EU;

B. vzhledem k tomu, že Komise dosud kladla požadavky na monitorování a podávání zpráv pouze na finanční prostředky přímo přidělené nevládním organizacím;

C. vzhledem k tomu, že systém pro finanční transparentnost Komise je hlavním zdrojem veřejně dostupných údajů pro rozsáhlé analýzy grantů a smluv řízených přímo Komisí;

D. vzhledem k tomu, že analýza dat ze systému pro finanční transparentnost ukazuje, že granty přidělené nevládním organizacím z rozpočtu EU po vyloučení programů EU v oblasti vzdělávání a výzkumu činily v roce 2022 v rámci přímého řízení ve všech programech a fondech EU přinejmenším 2,6 miliardy EUR; vzhledem k tomu, že celková výše grantů přidělených nevládním organizacím je pravděpodobně vyšší, neboť v rámci systému pro finanční transparentnost není stanovena definice nevládních organizací ani nejsou jasně rozlišeny nevládní organizace od neziskových organizací[11];

E. vzhledem k tomu, že v rejstříku transparentnosti EU je v kategorii „Nevládní organizace, platformy, sítě a podobné organizace“ zapsáno 3 377 subjektů[12];

F. vzhledem k tomu, že nevládní organizace jsou povinny vést přesné a transparentní finanční záznamy i ohledně využívání finančních prostředků EU, neboť se zodpovídají svým členům, dárcům, partnerům a příjemcům, pokud jde o činnost, kterou vykonávají, zdroje financování, včetně finančních prostředků EU, a rozhodnutí, která přijímají jménem svých zúčastněných stran;

Obecné připomínky

1. vítá zásadní úlohu, kterou nevládní organizace hrají v propojování občanské společnosti s procesy politického rozhodování ve všech oblastech politiky EU; vyzdvihuje zejména jejich roli při provádění rozpočtu EU a zastupování občanské společnosti;

2. zdůrazňuje, že oblasti sociální politiky, environmentální politiky a rozvojové pomoci vyžadují veřejnou podporu nad rámec soukromých darů;

3. podtrhuje, že si dobrovolnické organizace a organizace občanské společnosti zaslouží nejvyšší úctu a vděk za každodenní práci, kterou vykonávají, aby v naší společnosti pomáhaly druhým, zejména pokud například podporují sociální práci, zapojení do kulturního života, sportovní vzdělávání a pomoc při mimořádných událostech; uznává miliony hodin neplacené dobrovolnické práce, kterou každodenně vykonávají tisíce dobrovolníků napříč Evropou, a potvrzuje, že si tyto dobrovolnické nevládní organizace zaslouží nejvyšší uznání a podporu;

[11] Celková výše grantů poskytnutých z rozpočtu EU nevládním organizacím v roce 2022 na základě analýzy systému pro finanční transparentnost – přibližně 3,7 miliardy EUR.
[12] Zdroj: Rejstřík transparentnosti EU, data zobrazena dne 22. září 2023.

4. poukazuje zejména na klíčovou úlohu, kterou sehrávají humanitární organizace v každodenním zachraňování a zlepšování životů, příkladem čehož je činnost Červeného kříže, sdružení dobrovolných hasičů, organizací pro zvládání mimořádných událostí, organizací humanitární pomoci a organizací působících v oblasti sociální péče, a zdůrazňuje, že je důležité pokrýt finanční i jiné potřeby těchto organizací;

5. uznává významnou úlohu, kterou nevládní organizace hrají coby základní kámen společnosti v Evropě, neboť poskytují tolik potřebnou podporu komunitám v různých oblastech, včetně sociální podpory, vzdělávání, charitativní činnosti, začleňování, poskytování zdravotní podpory seniorům a zdravotně postiženým osobám, v kulturní oblasti, v oblasti úklidu, ochrany a obnovy životního prostředí, v oblasti výzkumu a inovací i v mnoha dalších;

6. poukazuje na to, že právní předpisy a legislativní procesy často opomíjejí hlasy místních, regionálních a vnitrostátních nevládních organizací a namísto toho upřednostňují priority velkých nevládních organizací, pročež jsou priority a potřeby menších místních a regionálních nevládních organizací často přehlíženy nebo jim je věnována menší pozornost, navzdory tomu, že tyto menší a regionální organizace často vykonávají převážnou většinu práce; zdůrazňuje, že činnost malých a regionálních organizací je třeba chovat v nejvyšší úctě, neboť ztělesňují skutečnou rozmanitost a rozličnost dobrovolnické práce vykonávané v Evropě;

7. oceňuje klíčovou úlohu nevládních organizací v EU i jinde na světě při obraně právního státu a podpoře dodržování lidských práv a demokracie; opakuje, že v zemích s autoritářskými či nedemokratickými režimy nevládní organizace často představují poslední obrannou linii demokracie; trvá na tom, že je důležité organizace působící v těchto oblastech náležitě podporovat finančními prostředky EU;

8. je přesvědčen, že veřejná transparentnost je zásadní, aby nevládní organizace mohly ukazovat hodnotu své činnosti, byly uznávány a budovaly si důvěryhodnost;

9. je toho názoru, že případu údajné korupce označovanému jako Katargate a roli, kterou v něm sehrály některé nevládní organizace, bylo možné zabránit důsledným prosazováním stávajících požadavků na transparentnost a povinnosti nevládních organizací zveřejňovat své zdroje financování a vnitřní struktury; se znepokojením konstatuje, že příslušné nevládní organizace využívaly výhod financování z prostředků EU již od roku 2015; považuje za nepřijatelné, že využití finančních prostředků a převody jiným organizacím nejsou zcela vysledovatelné; varuje před nebezpečím, že by peníze evropských daňových poplatníků mohly být v konečném důsledku použity v korupčních kruzích; vyzdvihuje význam „transparentnosti konečných příjemců“ finančních prostředků EU přidělovaných nevládním organizacím;

10. připomíná, že následující zjištění a doporučení vycházejí ze závěrů studie o transparentnosti a odpovědnosti a řeší další nedostatky nevládních organizací, pokud jde o jejich nakládání s finančními prostředky EU;

Definice nevládních organizací

11. znovu vyzdvihuje zásadní význam důvěry veřejnosti v nevládní organizace a veřejné podpory těchto organizací; uznává, že na termíny používané k popisu těchto organizací

se vztahují různé právní a veřejné výklady;

12. zdůrazňuje, že pojem nevládní organizace je široký zastřešující pojem, který zahrnuje mnoho druhů různých organizací – od velkých mezinárodních organizací až po ty malé regionální nebo místní, od organizací vedených povětšinou profesionály až po ty skládající se převážně z dobrovolníků; vyzdvihuje, že oblast, na kterou se nevládní organizace zaměřují, a jejich způsoby plnění záměru se mohou rovněž značně lišit, kupříkladu některé nevládní organizace mohou provádět činnost, která je vysoce teoretická (například činnost některých think tanků) či politická (například politicky spřízněné nevládní organizace), zatímco jiné mohou vykonávat velmi praktické činnosti (například každodenní práce, kterou provádějí hasičské nevládní organizace po celé Evropě); vyzdvihuje proto, že při analýze transparentnosti a účinnosti je třeba rozlišovat různé druhy nevládních organizací a že je zapotřebí na úrovni EU zavést lepší definici nevládních organizací;

13. opakuje výzvu k přijetí společné definice nevládních organizací uvedenou v doporučeních k usnesení o udělení absolutoria Komisi za rok 2021[13]; vyzývá k vytvoření společné definice nevládních organizací na úrovni EU, zejména pokud jde o nevládní organizace čerpající finanční prostředky EU; je toho názoru, že tato definice by měla stanovovat minimální společné podmínky pro vymezení nevládní organizace; domnívá se, že tyto minimální podmínky musí zahrnovat formu organizace, cíle, které organizace sleduje, úroveň jejího formálního nebo institucionálního zakotvení, odpovědnost jejích struktur vůči členům nebo dárcům, úroveň její nezávislosti na vládních institucích, jiných orgánech veřejné správy, politických stranách nebo obchodních organizacích a obchodní nebo profesní cíle, které jménem svých členů sleduje;

14. vyzdvihuje přínosy zavedení společné definice, pokud jde o spolupráci EU s nevládními organizacemi, která zahrnuje přímé poradní, politické a finanční kontakty; uznává, že je přínosné dospět ke společnému pochopení toho, co znamenají tito partneři ve vztahu k EU a jejím orgánům v různých kontextech, a to nad rámec otázky finanční podpory; domnívá se, že přidaná hodnota společné definice platné pro celou EU spočívá v tom, že se z pohledu orgánů EU, členských států, nevládních organizací i evropských daňových poplatníků zvýší transparentnost, odpovědnost a předvídatelnost nevládních organizací;

15. konstatuje, že spektrum nevládních organizací čerpajících finanční prostředky EU zahrnuje širokou škálu struktur, způsobů fungování, zdrojů financování a oblastí zaměření, což se promítá do různých projektů, které jsou z peněz daňových poplatníků financovány; konstatuje, že Komise používá termíny nevládní organizace a nezisková organizace, ač nejsou v systému pro finanční transparentnost jasně definovány; vyjadřuje politování nad tím, že tato skutečnost vede k tomu, že přidělování a monitorování finančních prostředků EU není pro veřejnost dostatečně transparentní a mohla by vést ke ztrátě důvěry veřejnosti;

Kontrola a monitorování

16. je znepokojen případy podvodů a nesrovnalostí, zejména v situacích, kdy u nevládních organizací, které jsou členy různých mezinárodních sítí a platforem, jimž je

[13] Přijaté texty, P9_TA(2023)0137.

poskytováno financování EU, hrozí střet zájmů, dvojí financování, korupce nebo praní špinavých peněz; je znepokojen nedostatkem veřejně dostupných dat o případech podvodů, které se týkají nevládních organizací; vyzývá Evropský úřad pro boj proti podvodům (OLAF), aby tato data shromáždil a poskytl je Parlamentu a EÚD a aby sestavil seznam nevládních organizací, které v minulosti porušily právní předpisy;

17. je znepokojen skutečností, že požadavky na veřejnou transparentnost lze obejít, zejména pokud jsou peníze předávány řetězově a používány k plnění cílů jiných dárců; zdůrazňuje, že systém pro finanční transparentnost neposkytuje žádné informace o tom, jak jsou finanční prostředky EU kaskádově poskytované v rámci nepřímého a sdíleného řízení rozdělovány mezi nevládní organizace, na jakém základě a za jakým účelem; považuje tento aspekt za vysoce problematický, jelikož jsou prostřednictvím nepřímého nebo sdíleného řízení poskytovány velké objemy finančních prostředků; vyzývá Komisi, aby ověřovala přerozdělení finančních prostředků a jejich využití konečnými příjemci tak, že stanoví náležité požadavky na podávání zpráv a zveřejňování informací v souladu s výročními zprávami o provádění evropských strukturálních a investičních fondů, které podávají členské státy a Komise;

18. vyjadřuje politování nad tím, že nedostatečná transparentnost umožňuje mocným aktérům zakládat, financovat či kooptovat nevládní organizace financované EU ve více členských státech s cílem propagovat falešné narativy, mimo jiné prostřednictvím dezinformací, a zjevně tak ovlivňovat politiku EU skrze různé aktéry, jako se tomu stalo v případě kauzy Katargate; zdůrazňuje, že rozpočet EU nesmí být využíván k lobování proti demokratickým zásadám a hodnotám EU; opakuje, že skrze nevládní organizace může být realizován zahraniční vliv na proces tvorby politik EU; vyzývá Komisi, aby od nevládních organizací, které jsou příjemci grantů EU, vyžadovala, aby během příslušného pětiletého období zveřejňovaly v souvislosti s projekty spolufinancovanými EU podrobnosti o veškerých finančních prostředcích získaných z jiných zdrojů[14];

19. vyzývá k tomu, aby vnitrostátní právní předpisy týkající se rejstříků lobbingu rovněž vyžadovaly zveřejňování dárců a jejich mezinárodních finančních řetězců;

20. připomíná, že některé organizace, které provádějí protiprávní činnosti a nejednají v souladu s hodnotami EU, jsou zapsány a působí v členských státech; domnívá se, že vnitrostátní orgány veřejné správy, které působí blíže terénu, musí převzít odpovědnost za to, že jsou první účinnou linií, která může zastavit organizace, jež jednají protiprávně a v rozporu s pravidly EU;

21. vyzývá vnitrostátní orgány, aby přijaly právní a správní opatření, která umožní přijetí opatření na úrovni EU, jakož i usnadní a urychlí postupy zahrnutí těchto organizací do systému včasného odhalování rizik a vylučování hospodářských subjektů a jejich vyloučení z financování EU, které provádí Komise; požaduje, aby byl tento požadavek směrem k členským státům zahrnut do návrhu nařízení o nevládních organizacích;

22. vyjadřuje politování nad tím, že na veřejnou transparentnost má negativní dopad fakt, že v systému pro finanční transparentnost jsou data zveřejňována se zpožděním 6 až 18 měsíců; vyzývá Komisi, aby zveřejňovala informace o grantech EU přidělených

[14] Viz: studie o transparentnosti a odpovědnosti, doporučení č. 2.

nevládním organizacím nejpozději 6 měsíců od data poskytnutí grantu[15], včetně finančních prostředků získaných z jiných zdrojů, jako jsou nadace; vyzývá Komisi, aby vyvinula a integrovala nástroje pro ověřování dat, aby byl proces ověřování dat v systému pro finanční transparentnost automatický, průběžný a rychlejší a spotřebovával méně zdrojů[16];

23. kritizuje případy, kdy je z rozpočtu EU přidělováno spolufinancování ve značné výši nevládním organizacím, které jsou zjevně a převážně financovány mimounijními státy, sítěmi a nadacemi a které realizují výzkum, jenž pravidelně negativně ovlivňuje evropský průmysl a dopravce; vyzývá Komisi, aby sledovala tok finančních prostředků od prvního dárce s cílem zabránit poškození hospodářství EU;

24. vyjadřuje politování nad tím, že systémy Komise nejsou příliš transparentní a že se údaje v nich liší, což ztěžuje harmonizaci informací z různých veřejně dostupných portálů a databází Komise, jelikož k identifikaci příjemců projektů a grantů používají tyto systémy různé konvence; doporučuje, aby Komise vytvořila harmonizovaná pravidla a standardizovala uspořádání a funkce databází pro konkrétní programy;

25. vyzývá Komisi, aby používala společný jedinečný subjekt, jako například identifikační kód účastníka, a identifikační klíče projektu v rámci všech portálů a databází, včetně webových stránek příjemců, a to v zájmu usnadnění harmonizace veřejně dostupných informací poskytnutých různými systémy a webovými stránkami; vyzývá Komisi, aby poskytla všem příjemcům grantů z řad nevládních organizací kód, který přejme údaje o financování za pětileté období přímo ze systému pro finanční transparentnost a zahrne odkazy na odpovídající záznamy o projektech v projektových databázích Komise[17];

26. všímá si nesrovnalostí v obsahu a rozsahu informací zobrazovaných na webových stránkách projektů a konstatuje, že nevládní organizace dostatečně jasně neinformují o rozdělování grantů mezi partnery a o napojení na příslušné databáze Komise; vyzývá nevládní organizace, aby zvolily proaktivnější přístup k veřejné transparentnosti, který překročí rámec současných minimálních požadavků v oblasti grantového financování EU[18]; vyzývá k jasnější a systematičtější prezentaci informací na webových stránkách nevládních organizací a projektů financovaných EU ohledně grantového financování získaného od EU i z jiných zdrojů, a to jak ohledně financování konkrétních projektů, tak celkově, a rovněž ohledně cílů, výsledků a dopadů projektů;

27. konstatuje, že ačkoli prosazování systému eGrants coby společného nástroje pro správu grantů a systému registrace žadatelů mezi útvary Komise zlepšilo kvalitu a úplnost dat v systému pro finanční transparentnost, je třeba dále usilovat o zlepšení spolehlivosti těchto dat; je znepokojen tím, že nadále přetrvávají nedostatky, pokud jde o konzistentnost stávajících portálů a systémů Komise zaměřených na transparentnost; dále vyzývá k tomu, aby byl systém pro finanční transparentnost uživatelsky přívětivější, napojený na rejstřík transparentnosti a kompatibilní s databázemi konkrétních programů, a zdůrazňuje, že by měl zahrnovat konečné platby a jasnou definici nevládních organizací, aby bylo možné příjemce identifikovat podle kategorie;

[15] Viz: studie o transparentnosti a odpovědnosti, doporučení č. 5.
[16] Viz: studie o transparentnosti a odpovědnosti, doporučení č. 7.
[17] Viz: studie o transparentnosti a odpovědnosti, doporučení č. 19.
[18] Viz: studie o transparentnosti a odpovědnosti, doporučení č. 17.

žádá Komisi, aby do 1. června 2024 vypracovala návrh na další správní opatření;

28. vítá návrh Komise zřídit na základě článku 36 finančního nařízení jednotný interoperabilní informační systém pro vytěžování údajů a hodnocení rizik, který by zlepšil účinnost vnitřní kontroly plnění rozpočtu; zdůrazňuje, že tento systém musí zahrnovat nejen údaje o příjemcích, ale rovněž údaje o skutečných vlastnících v souladu se směrnicí (EU) 2015/849[19]; vyzývá k tomu, aby tento systém zahrnoval ukazatele rizik založené na datech ze systému včasného odhalování rizik a vylučování hospodářských subjektů v rámci všech forem řízení;

29. požaduje, aby pokyny pro uzavírání smluv s externími odborníky, a to i ze strany politických stran, lépe zdůrazňovaly, že pro přijímání financování jsou způsobilé pouze organizace, které se při činnosti opírají o ověřitelné skutečnosti; požaduje, aby se příjemci před přijetím financování k tomuto dobrovolně zavázali a aby Komise a EÚD v této oblasti prováděly náhodné kontroly; odmítá jakékoli financování organizací, které prokazatelně šíří nepravdivé informace nebo jejichž cíle jsou v rozporu se základními hodnotami a uznávanými zásadami sociálně tržního hospodářství EU;

30. uznává, že Komise poskytuje správní a finanční podporu na zřizování informačních platforem pro poslance Evropského parlamentu a veřejnost, ale klade si otázku, zda v případě platformy právního rámce pro obnovu přírody[20] načasování jejího zřízení a nedostatečné monitorování spolehlivosti šířených informací nepodporovalo jednostranný stranicko-politický vliv, který vyvolal dojem, že výkonná moc lobbuje u normotvorné moci, což by představovalo zneužití peněz daňových poplatníků; žádá Komisi, aby do 1. února 2024 zveřejnila načasování a objem finančních toků související s touto platformou, a žádá EÚD, aby tento případ prošetřil a určil, jaká opatření by měla být přijata;

31. konstatuje, že pokud by normotvorná moc byla ovlivňována mocí výkonnou, mohlo by to představovat střet zájmů v orgánech EU; vyzývá, aby Komisi, agenturám EU a dalším subjektům a orgánům EU byla uložena povinnost bezodkladně zpřístupnit své smlouvy, dohody a pracovní programy s nevládními organizacemi členům Výboru pro rozpočtovou kontrolu, a to nejpozději do 1. února 2024; vyjadřuje politování nad tím, že na četné žádosti zpravodaje o přístup ke smlouvám uzavřeným mezi nevládními organizacemi a evropskými agenturami nebylo reagováno a že taková žádost musí být podána prostřednictvím předsedkyně Výboru pro rozpočtovou kontrolu; vyzývá k tomu, aby k těmto smlouvám bezodkladně získali přístup členové Výboru pro rozpočtovou kontrolu;

32. konstatuje, že souběžná existence oznamovacích povinností a účetních postupů na vnitrostátní a unijní úrovni může vést k nepřiměřené administrativní zátěži pro nevládní organizace; vyzývá Komisi, aby zajistila, že oznamovací povinnosti na unijní a vnitrostátní úrovni budou shodné, aby bylo možné snadněji sledovat plnění těchto povinností, zejména u menších nevládních organizací; vyzývá Komisi, aby vytvořila

[19] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 73).
[20] „Obchodování a biologická rozmanitost“, Evropská komise, zobrazeno dne 29. září 2023.

společný monitorovací systém, který by identifikoval konečné příjemce, jak tomu již je v regionální politice; doporučuje, aby tento systém byl založen na monitorovacích zásadách v rámci sdíleného řízení, které se vztahují na členské státy EU;

33. žádá, aby Komise předložila komplexní analýzu, zda a z jakých finančních prostředků poskytuje školení ohledně finančního nařízení a rozpočtu EU lobbistům včetně nevládních organizací; žádá, aby tato analýza byla předložena do 1. února 2024 společně se seznamem příslušných školicích akcí a jmény příjemců; žádá případně, aby byl obsah školení zveřejněn; žádá, aby byl obsah těchto školicích kurzů zpřístupněn na požádání členům Výboru pro rozpočtovou kontrolu;

Rejstřík transparentnosti EU

34. vyzývá Komisi, aby zajistila, že všichni žadatelé o finanční prostředky EU nebo jejich příjemci, včetně nevládních organizací, budou mít povinnost každoročně zveřejňovat počet kontaktů s lobbistickými skupinami, ke kterým došlo, spolu s jejich povahou a peněžní hodnotou; připomíná v tomto kontextu, že je zapotřebí komplexní předběžná finanční kontrola těchto subjektů před tím, než budou zapsány do rejstříku transparentnosti EU; vyzývá, aby ve všech sekretariátech výborů a příslušných správních jednotkách byl jmenován pověřenec pro transparentnost; připomíná, že podle pokynů k rejstříku transparentnosti by změny v poskytovaných datech měly být oznámeny, jakmile k nim dojde, nejpozději však do tří měsíců; trvá na tom, že jakékoli změny ve správní radě nebo vedení nevládních organizací financovaných EU by měly být rovněž zaznamenány v rejstříku transparentnosti;

35. vyzývá k důslednému uplatňování pravidel pro přístup do Parlamentu a pro pozvání do parlamentních výborů, která jsou podmíněna registrací každé organizace v rejstříku transparentnosti novým pověřencem pro transparentnost, který bude jmenován v každém sekretariátu výboru;

36. naléhavě vyzývá Komisi, aby vytvořila centralizovaný systém osvědčování nevládních organizací, které chtějí žádat o financování EU a které jsou zapsány v rejstříku transparentnosti EU, a to na základě stávajících osvědčených postupů;

37. vyjadřuje politování nad tím, že v rejstříku transparentnosti souběžně existují různé požadavky na zveřejňování informací pro různé typy organizací; vyzývá Komisi, aby stanovila stejné požadavky pro všechny typy organizací zapsaných v rejstříku transparentnosti; konstatuje, že všechny musí mít zejména povinnost zveřejňovat své příjmy a všechny částky vynaložené na lobbing[21];

38. připomíná doporučení z usnesení Parlamentu o udělení absolutoria za rok 2021[22], která vyzývají k revizi rejstříku transparentnosti EU a jeho pokynů cílené tak, aby se od zapsaných organizací vyžadovalo zveřejnění všech zdrojů financování, včetně podílů držených v jiných podnicích, a umožnilo se, aby financování EU bylo vysledovatelné od přímého příjemce po konečného příjemce v případech, kdy jsou finanční prostředky předávány řetězově, a to i tehdy, kdy jsou finanční prostředky z jedné nevládní organizace nebo zúčastněné strany převáděny na jinou;

[21] Viz: studie o transparentnosti a odpovědnosti, doporučení č. 24.3.
[22] Přijaté texty, P9_TA(2023)0138, bod 74.

39. vyzývá všechny nevládní organizace financované EU, aby zveřejňovaly na internetu všechny schůzky s poslanci Evropského parlamentu, jejich asistenty a zástupci jiných orgánů, institucí nebo agentur EU vždy, když se tyto schůzky týkají probíhajících legislativních záležitostí EU nebo financování EU, jež nevládní organizace čerpají nebo o něž žádají, v souladu s podobnými povinnostmi poslanců Evropského parlamentu; vyzývá příslušné orgány a instituce EU, aby poskytly nástroje nezbytné ke zveřejňování těchto schůzek;

Nařízení o nevládních organizacích

40. opakuje svou výzvu vyjádřenou v usnesení o udělení absolutoria Komisi za rok 2021[23], aby do 1. června 2024 bylo přijato nařízení o nevládních organizacích, které by obsahovalo harmonizované minimální požadavky na nevládní organizace v rámci všech subjektů EU a jasnou definici nevládních organizací a jejich kategorizaci podle oblasti činnosti a velikosti a které by stanovilo nezbytné podmínky, které musí nevládní organizace splnit, aby mohly být financovány z prostředků EU; trvá na tom, že by mělo být jasně rozlišováno mezi běžnými nevládními organizacemi a nevládními organizacemi zajišťujícími veřejné služby; vyzývá Komisi, aby stanovila zjednodušené postupy pro malé nevládní organizace;

41. vyzývá Komisi, aby zajistila, že při přípravě návrhu nařízení o nevládních organizacích budou dostatečně transparentně vyřešeny zásadní otázky týkající se problémů spojených mimo jiné s jasnými definicemi, efektem otáčivých dveří, transparentností financování a darů, bojem proti praní špinavých peněz, omezováním zahraničního vměšování, nezávislostí na politickém a hospodářském vlivu, whistleblowingem a transparentností skutečného vedení a vlastníků;

42. opakuje svou výzvu vyjádřenou v usnesení o udělení absolutoria Komisi za rok 2021[24], aby byla vytvořena veřejná černá listina nevládních organizací, které se zapojují do činností, jako jsou nenávistné projevy, podněcování k terorismu, náboženský extremismus, podporování či oslavování násilí, šíření vědecky nepodložených tvrzení, nebo které nesprávně využily či zneužily finanční prostředky Unie a jsou uvedeny v databázi systému včasného odhalování rizik a vylučování hospodářských subjektů, aby se zajistilo, že nebudou mít přístup k unijním orgánům a institucím a finančním programům EU; očekává, že Komise v této věci předloží návrh nejpozději 1. července 2024;

43. vyzývá EÚD k tomu, aby vypracoval zvláštní zprávu navazující na jeho zjištění z roku 2018 s cílem posoudit demokratické struktury nevládních organizací, přímé a nepřímé přítoky a odtoky unijních i jiných finančních prostředků a to, do jaké míry jsou v souladu s demokratickými a lidskými právy a hodnotami EU, vyzývá EÚD, aby dále provedl komplexní analýzu ustanovení týkajících se viditelnosti a transparentnosti stávajícího právního rámce rejstříku transparentnosti EU a finančního nařízení a aby předložil další doporučení, analyzoval transparentnost konečných příjemců a prvních finančních sponzorů a předložil doporučení za účelem jejího posílení; očekává, že EÚD tuto zprávu předloží do 1. prosince 2024, a vyzývá jej, aby v případě potřeby upravil svůj stávající pracovní plán;

[23] Přijaté texty, P9_TA(2023)0137, bod 20.
[24] Přijaté texty, P9_TA(2023)0137, bod 19.

44. vyzývá Komisi a EÚD, aby Parlamentu jakožto orgánu příslušnému k udělení absolutoria pravidelně předkládaly informace týkající se místních kontrol nevládních organizací založených na posouzení rizik, které provádí; vyzývá Komisi, aby překračovala minimální požadavky a zvýšila počet nevládních organizací, které podléhají kontrolám; trvá na tom, že tyto informace mají být veřejně dostupné;

45. vyjadřuje politování nad tím, že OLAF nemůže získat informace o finančních pochybeních jednotlivých nevládních organizací; vyzývá Komisi, aby podpořila možnosti získání přístupu pro úřad OLAF; očekává, že vývoj monitorovacího systému usnadní identifikaci organizací, které se dopustily pochybení, uvedení jejich názvu, jejich prošetření a uvalení náležitých sankcí;

°

° °

46. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi a Evropskému účetnímu dvoru.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Nevládní organizace hrají zásadní roli v propojování občanské společnosti s procesy politického rozhodování ve všech oblastech politiky EU. Rovněž sehrávají významnou úlohu při plnění rozpočtu EU, ať už čerpají finanční prostředky EU jako přímí příjemci grantů EU přidělovaných Komisí, nebo čerpají finanční prostředky EU nepřímo od příjemců a partnerů, kteří mají s Komisí právní vztah, a to všemi způsoby rozpočtového řízení. Podle dat zveřejněných v systému pro finanční transparentnost Evropské komise činila v roce 2022 výše nasmlouvaných grantů udělených nevládním organizacím z rozpočtu EU – po vyloučení programů EU v oblasti vzdělávání a výzkumu – v rámci přímého řízení a v případě všech programů a fondů EU přinejmenším 2,6 miliardy EUR. Celková výše grantů poskytovaných nevládním organizacím je však pravděpodobně vyšší (přibližně 3,7 miliardy EUR v roce 2022), neboť v rámci systému pro finanční transparentnost není stanovena definice nevládních organizací ani zde nejsou jasně rozlišeny nevládní organizace od neziskových organizací.

Ačkoli jsou transparentnost a odpovědnost základními zásadami zakotvenými ve finančních pravidlech, jimiž se řídí plnění rozpočtu EU, a důležitými faktory pro důvěru veřejnosti, analýza rámce pro plnění rozpočtu EU nevládními organizacemi odhaluje závažné nedostatky, pokud jde o veřejnou transparentnost a odpovědnost. Jelikož pouze finanční prostředky přímo přidělené nevládním organizacím podléhají požadavkům na monitorování a podávání zpráv stanoveným Komisí, finanční prostředky EU přerozdělené formou kaskádových grantů a subdodavatelských smluv nebo sdílené v rámci konsorcia je obtížné sledovat a nejsou zveřejňovány na veřejných webových stránkách, jako je systém pro finanční transparentnost. V důsledku toho se kontrolní mechanismy, které mají za cíl zajistit, aby byly finanční prostředky EU využívány účinně, účelně a v souladu s unijními cíli, politikami a finančními pravidly, obtížně uplatňují, nebo jsou dokonce neúčinné.

V zájmu prevence a potírání podvodů a zajištění, že finanční prostředky EU nebudou použity v rozporu s unijními hodnotami, je zapotřebí posílit veřejnou transparentnost a odpovědnost. Je nanejvýš důležité zajistit, aby smluvně dohodnuté finanční prostředky EU byly sledovány až ke konečným příjemcům, a to harmonizovaným a systematickým způsobem v rámci všech informačních platforem a platforem pro transparentnost na úrovni EU i na úrovni nevládních organizací v členských státech. Zejména rejstřík transparentnosti EU by měl umožnit vysledovatelnost zdrojů financování, včetně finančních prostředků EU, a zajistit větší transparentnost zapsaných organizací, čímž přispěje k předcházení případům, jako byla kauza Katargate. Dále by mělo být zajištěno, aby financování nevládních organizací bylo transparentní již od zdroje.

Jak bylo doporučeno v usneseních o udělení absolutoria za předchozí rozpočtové roky, přijetí nařízení o nevládních organizacích, které by stanovilo minimální požadavky na nevládní organizace v celé EU (definice, přístup k financování, zveřejňování zdrojů financování, nezávislost na politických vlivech a na zasahování mimoevropských subjektů atd.), by zajistilo pevnější rámec rozpočtové kontroly, který by nevládním organizacím umožnil dosahovat pozitivních výsledků maximálně transparentním a odpovědným způsobem.